

بررسی دلایل افت تحصیلی دانش آموزان در درس ادبیات فارسی مطالعه موردی دانش آموزان پایه دهم شهرستان سراوان

نام و نام خانوادگی نویسنده اول (میترا صادقی پور)

وابستگی سازمانی نویسنده (دانش آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه سیستان و بلوچستان، رشته زبان و ادبیات فارسی، دبیر ادبیات فارسی)

چکیده

هدف پژوهش بررسی دلایل افت تحصیلی دانش آموزان پایه دهم شهرستان سراوان در درس ادبیات فارسی است. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بوده و برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه بسته پاسخ که شامل یک پرسشنامه ۳۱ سوالی با طیف لیکرت (ارتباط ندارد، بسیار کم، کم، زیاد، خیلی زیاد) استفاده شده است. این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان پایه دهم شهرستان سراوان می باشد که به صورت تصادفی ۲۸۵ نفر را انتخاب شدند. طبق نتایج تحقیق در فرضیه فقدان انگیزه موجب افت تحصیلی در درس ادبیات فارسی مقدار t بدست آمده $۷/۱۴۸$ است؛ در فرضیه نارسایی در برنامه ریزی آموزشی در افت تحصیلی دانش آموزان مقدار t بدست آمده $۸/۰۸۸$ است؛ در فرضیه عوامل اجتماعی در افت تحصیلی دانش آموزان مقدار t بدست آمده $۸/۰۰۲$ است؛ در فرضیه مشکلات مدرسه‌ای در میزان افت تحصیلی دانش آموزان مقدار t بدست آمده $۶/۵۳۲$ است؛ در فرضیه مشکلات خانوادگی در میزان افت تحصیلی دانش آموزان مقدار t بدست آمده $۹/۸۱۴$ است؛ در فرضیه روش های صحیح مطالعه در میزان افت تحصیلی دانش آموزان مقدار t بدست آمده $۶/۳۷۵$ است؛ در فرضیه مشکلات خاص دوران نوجوانی در میزان افت تحصیلی دانش آموزان مقدار t بدست آمده $۹/۶۱۷$ است. از نتایج پژوهش می توان نتیجه گرفت از دلایل اصلی افت تحصیلی دانش آموزان پایه دهم در درس ادبیات فارسی بی انگیزگی و بی علاقه‌گی این دانش آموزان نسبت به یادگیری این درس، عدم استفاده معلم از روش های نوین، مشکلات خانوادگی، بیکاری تحصیل کردگان در این رشته می باشد.

واژگان کلیدی: دانش آموزان پایه دهم ، افت تحصیلی ، ادبیات فارسی ، تدریس، معلم

مقدمه

جامعه امروز در روند حرکت خود در زمینه های مختلف از جمله در زمینه آموزش و پرورش با مسائل متعددی روبرو می گردد. نهاد آموزش و پرورش نهادی است که پایه های ضعف و قوت یک جامعه را پی ریزی می نماید. آنچه در نظر صاحب نظران تعلیم و تربیت تا زمان حاضر مورد قبول واقع شده، این نکته است که آموزش و پرورش سرمایه گذاری دراز مدتی است که با سایر نهادهای اجتماعی جامعه ارتباط متقابل دارد. از جمله مسائلی که آموزش و پرورش با آن روبرو است، ضعف بیشتر دانش آموزان یک مقطع تحصیلی در یک یا چند درس آن مقطع و یا افت تحصیلی در مقطعی خاص، کاهش انگیزه یا علاقه به تحصیل در دانش آموزان است. که در نتیجه آن به هدر رفتن منابع مالی و انسانی است که در زمینه تعلیم و تربیت به کار گرفته شده است.

ادبیات هر کشور را می توان هویت آن کشور دانست. تسلط کامل بر زبان و ادبیات فارسی مقدمه ای ورود برای شناخت فرهنگ، عرفان و گذشته خودمان می باشد. اهمیت ادبیات فارسی قولی است که همگی برانند و اهدافی که برای درسی ادبیات برشمرده اند نیز گویای همین مطلب است (تاکلی و همکاران، ۱۳۸۵). و بدیهی است که به آموزش ادبیات به دانش آموزان باید توجه بیشتری کرد زیرا که «ادبیات مجموعه ی تظاهرات هنری هر قوم است که در قالب کلام ریخته شده باشد» (ثروت، ۱۳۷۵). یکی از مهم ترین ویژگی های کتاب های درسی در هر موضوع پیوستگی و هدفمندی آنها است و قطعاً برنامه ریزان به این موضوع توجه دارند. کتاب های درسی فارسی و متون در این زمینه حساسیت و اهمیت بیشتری دارند برنامه درسی فارسی دوره متوسطه اول، از مهم ترین برنامه های درسی است که از سوی با دوره ابتدایی و متوسطه دوم و از سوی دیگر با سایر برنامه های درسی این دوره ارتباط معنا داری دارد. تا زمانی که دانش آموزان پایه دهم کتاب ادبیات فارسی متوسطه اول را به خوبی فرا نگرفته باشند و در دوره ابتدایی با خواندن و نوشتن درس فارسی آشنایی کامل نداشته باشند در پایه دهم به مشکل بر می خورند (مهر محمدی، ۱۳۸۱).

درس ادبیات فارسی یکی از مهمترین دروس دانش آموزان در دوران تحصیل متوسطه بخصوص برای رشته ادبیات و علوم انسانی است، که تاثیر بسزایی در کنکور آنان دارد. درس ادبیات برای بعضی از دانش آموزان به دلیل داشتن لغاتی فراتر از دانش آن ها و معانی پیچیده و اشعاری که درک آن ها در بعضی از موارد سخت و دست نیافتنی برای آن ها است و درستی دستور زبان فارسی به علت سختی دستور و فرار بودن قواعد دستور فارسی از محبوبیت کمی برخوردار است. شیوه ی کار معلم در دوره ی راهنمایی و متوسطه کاملاً متفاوت است. در دوره ی راهنمایی بیشتر تاکید بر زبان آموزی و در دوره ی متوسطه تاکید جدی بر آموزش ادبیات است. ورود یکباره ی فراگیر به دوره ی متوسطه و آغاز سال تحصیلی جدید او را سر در گم نموده به طوری که خاصه یکی دو ماه اول سطح نمرات مکتسبه ی آنان اغلب بسیار پایین است. و بعد ها کمی بهتر می شود. درس انشا این آزمایشگاه ادبیات و زبان فارسی، در دوره ی متوسطه به طور آرام و غیر رسمی عملاً حذف شده است حال آن که در دوره ی راهنمایی فراگیر حداقل هر دو هفته یک انشا می نویسد. حکایت درس املا نیز همین است هر سال فقط چهار املا آن هم محدود به تعدادی گروه کلمه شده که متعاقب آن املای فراگیران بسیار ضعیف شده است. در دوره ی راهنمایی که نمره املا غالباً موجب افزایش معدل می شد، در دوره متوسطه و سال اول منجر به کاهش معدل و نمره ی زبان فارسی شده است. شیوه ی

نگرش به این درس در دوره ی راهنمایی و متوسطه نیز متفاوت است. دردوره ی راهنمایی نه فراگیر، نه اولیاء و نه حتی مسئولین آموزشی به این درس، بهایی نمی دهند درحالی که در دوره ی متوسطه به واسطه ضریب بالای این درس درکنکور دانشگاه، زبان وادبیات فارسی اهمیت می یابد. شفاهی بودن درس ادبیات در دوره ی راهنمایی ازعلل عمده ی بی مهری و کم توجهی به این درس است. از آن جا که ملاک روشن ودقیقی نیز برای سنجش شفاهی وجود ندارد، خود معلمان ادبیات هم اهمیت این درس را فراموش می کنند. زیرا راه دیگری ندارند. حال فراگیری که چنین موضوعی را درک کرده و درس ادبیات را فقط حفظ یک غزل پنج شش بیتی و چندکلمه می داند چگونه می تواند ازعهده ی فهم کتاب زبان وادبیات فارسی دردوره ی متوسطه، سال اول با وجود لایه های مختلف نظیر؛ زبان شناسی، دستور، نگارش، املا و بیاموزیم برآید که نتیجه آن ریزش بیش از پنجاه درصد فراگیران در خرداد ماه است. علت های متفاوتی سبب بروز افت تحصیلی در دانش آموزان می شود که می توان مواردی مانند عدم آگاهی اولیاء از میزان عملکرد تحصیلی دانش آموزان، عدم توجه کافی مسئولان اجرایی مدارس، عدم ایجاد انگیزه در دانش آموزان، آشنا نبودن معلمان به روش های نوین و... را نام برد. (نبوی و عسکری، ۱۳۸۳). این پژوهش بر آن است که به بررسی دلایل افت تحصیلی درس ادبیات در بین دانش آموزان پایه دهم بپردازد باشد که کمکی به همکاران گرامی باشد.

روش تحقیق

تحقیق بدون آشنایی با روش های آن کاری دشوار است و خمیر مایه اصلی علم است. پیشرفت و توسعه تنها در سایه پژوهش میسر است. این تحقیق از بعد روش، در حوزه پژوهش های پیمایشی قرار می گیرد. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش اجرا، توصیفی و از نوع همبستگی می باشد.

جامعه آماری و نمونه آماری

جامعه آماری عبارت است از کلیه افرادی که حداقل دارای یک صفت مشخصه موردنظر می باشند و معمولاً آن را با N نمایش می دهند. تعریف جامعه آماری باید جامع و مانع باشد؛ یعنی این تعریف باید چنان بیان شود که از نقطه نظر زمانی و مکانی همه واحدهای مورد مطالعه را در برگیرد و در ضمن با توجه به آن، از شمول واحدهایی که نباید به مطالعه آنها پرداخته شود، جلوگیری به عمل آید. به منظور کاربرد یک روش نمونه گیری، لازم است جمعیتی را که بناست نمونه از میان آن انتخاب شود (که جمعیت هدف، جامعه آماری، یا چارچوب نمونه گیری نیز نامیده می شود) تعریف کنیم. جمعیت انبوهی از همه مواردی است که با مجموعه معیارهای مشخصی تطبیق میکنند.

نمونه برداری جامعه در دسترس شامل جمع آوری اطلاعات از اعضای جامعه ای است که برای دستیابی به اطلاعات آن به سادگی در دسترس می باشند. عناصر جامعه اعضاء یا واحدهای یگانه ای از جمعیت هستند. یک نمونه، گزیده ای از عناصر (اعضا یا واحدهای) جمعیت است. نمونه برای دستیابی به احکامی درباره کل جمعیت به کار می رود. نمونه گیری یعنی انتخاب تعدادی از افراد، یک جامعه به عنوان نماینده آن جامعه به گونه ای که پاسخ ها و خصوصیات آنها بازتاب گروهی باشد. در نمونه گیری چنان چه حجم جامعه آماری زیاد نباشد، کل جامعه آماری مورد مطالعه قرار داده خواهد شد، ولی چنان چه حجم جامعه آماری زیاد باشد، نمونه معرفی و سپس انتخاب می گردد و در نهایت نتایج حاصل از آن به کل جامعه آماری تعمیم داده می شود (نادری و سیف نراقی، ۱۳۹۳).

جامعه آماری این پژوهش عبارت است کلیه دانش آموزان پایه دهم شهرستان سراوان که مشغول تدریس هستند که تعداد آن ها ۸۰۰ نفر می باشد. در این پژوهش براساس جدول استاندارد مورگان مشتمل بر ۲۵۸ نفر از دانش آموزان دختر و پسر پایه دهم که در مدارس

آموزش و پرورش شهرستان سراوان مشغول به تحصیل می باشند با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله از بین تمام مدارس این شهرستان انتخاب گردید و با استفاده از پرسشنامه نظرات آن ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

یافته ها

تجزیه و تحلیل اطلاعات، فرآیندی چند مرحله ای می باشد که طی آن داده هایی که از طریق به کارگیری ابزارهای جمع آوری در نمونه ی (جامعه) آماری فراهم آمده اند؛ خلاصه، کدبندی و دسته بندی ... و در انتها پردازش میشوند تا زمینه ی برقراری انواع تحلیل ها و ارتباط ها بین این داده ها به منظور آزمون فرضیه ها فراهم آید. در این فرآیند داده ها هم از لحاظ مفهومی و هم از جنبه ی تجربی پالایش میشوند و تکنیک های مختلف آماری نقش بسزایی در استنتاج های و تعمیم ها به عهده دارند.

توصیف داده های سوال اول: آیا فقدان انگیزه موجب افت تحصیلی در درس ادبیات فارسی است؟

سوال های ۱_۵ پرسشنامه به این سوال پژوهشی اختصاص دارد که نتایج حاصله در جدول زیر ارائه شده است.

توزیع فراوانی پاسخ دانش آموزان به سوال اول پژوهش

ردیف	سوال	بسیار کم فراوانی	بسیار کم درصد	کم فراوانی	کم درصد	متوسط فراوانی	متوسط درصد	زیاد فراوانی	زیاد درصد	بسیار زیاد فراوانی	بسیار زیاد درصد	جمع فراوانی	جمع درصد
۱	مشخص نبودن هدف از تحصیل	۲۹	۱۰/۲	۴۰	۱۴	۷۶	۲۶/۷	۸۸	۳۰/۹	۵۲	۱۸/۲	۲۵۸	۱۰۰
۲	جدی نگرفتن درس و یادگیری از سوی معلم	۲۱	۷/۴	۱۳	۴/۶	۹۰	۳۱/۶	۸۸	۳۰/۹	۷۳		۲۵۸	۱۰۰
۳	احساس ناتوانی در امر یادگیری	۲۷	۹/۵	۲۱	۷/۴	۸۷	۳۰/۵	۸۶	۳۰/۲	۶۴		۲۸۵	۱۰۰
۴	ارتباط نداشتن درس ادبیات با زندگی روزمره	۳۲	۱۱/۲	۲۳	۸/۱	۶۴	۲۲/۵	۱۰۸	۳۷/۹	۵۸	۲۰/۴	۲۸۵	۱۰۰
۵	تقدیر نشدن از سوی خانواده و مدرسه	۲۹	۱۰/۲	۴۳	۱۵/۱	۶۰	۲۱/۱	۱۰۴	۳۶/۵	۴۹	۱۷/۲	۲۸۵	۱۰۰

جمع	۱۳۸	۴۸/۵	۱۴۰	۴۹/۲	۳۷۷	۱۳۲/۴	۴۷۴	۱۶۶/۴	۲۹۶	۱۰۳/۹		
میانگین	۹/۷	۹/۷	۹/۸۴	۹/۸۴			۳۳/۲۸	۳۳/۲۸	۲۰/۷۸	۲۰/۷۸		

براساس یافته های جدول مشاهده می شود که به طور میانگین با مولفه های مربوط به این سوال ۹/۷ درصد پاسخ فراد بسیار کم، ۹/۸۴ درصد پاسخ کم، ۲۶/۴۸ درصد پاسخ متوسط، ۳۳/۲۸ درصد پاسخ زیاد و ۲۰/۷۸ درصد پاسخ بسیار زیاد بوده است. توصیف داده های سوال دوم: آیا نارسایی در برنامه ریزی آموزشی موجب افت تحصیلی در درس ادبیات فارسی است؟ سوال های ۱۰_۶ پرسشنامه به این سوال پژوهشی اختصاص دارد که نتایج حاصله در جدول زیر ارائه شده است.

توزیع فراوانی پاسخ دانش آموزان به سوال دوم پژوهش

ردیف	سوال	بسیار کم فراوانی	بسیار کم درصد	کم فراوانی	کم درصد	متوسط فراوانی	متوسط درصد	زیاد فراوانی	زیاد درصد	بسیار زیاد فراوانی	بسیار زیاد درصد	جمع فراوانی	جمع درصد
۶	تفهمیدن درس در کلاس	۶	۲/۱	۱۵	۵/۳	۱۱	۳/۹	۱۴۱	۴۹/۵	۱۱۲	۳۹/۳	۲۵۸	۱۰۰
۷	نداشتن راهنما در خانه جهت حل تمرینات	۵۵	۱۹/۳	۲۸	۹/۸	۴۸	۱۶/۸	۸۸	۳۰/۹	۶۶	۲۳/۲	۲۵۸	۱۰۰
۸	زیاد بودن حجم کتاب درسی	۴۹	۱۷/۲	۲۷	۹/۵	۷۸	۲۷/۴	۷۴	۲۶	۵۷	۲۰	۲۵۸	۱۰۰
۹	ورود به دوره تحصیلی جدید	۲۷	۹/۵	۳۶	۱۳/۶	۵۲	۱۸/۲	۹۵	۳۳/۳	۷۵	۲۶/۳	۲۸۵	۱۰۰
۱۰	عدم ضرورت مطالب برای پایه های بعدی	۲۷	۹/۵	۴۵	۱۵/۸	۹۵	۳۳/۳	۵۱	۱۷/۹	۵۱	۱۷/۹	۲۶۹	۹۴/۴
جمع		۱۶۴	۵۷/۶	۱۵۱	۵۳	۲۸۴	۹۹/۶	۴۹۹	۱۵۷/۶	۳۶۱	۱۲۶/۷		
میانگین		۱۱/۵۲	۱۱/۵۲	۱۰/۶	۱۰/۶	۱۹/۹۲	۱۹/۹۲	۳۱/۵۲	۳۱/۵۲	۲۵/۳۴	۲۵/۳۴		

براساس یافته های جدول مشاهده می شود که به طور میانگین با مولفه های مرتبط با این سوال، ۱۱/۵۳ درصد پاسخ افراد بسیار کم، ۱۰/۶ درصد پاسخ گزینه کم، ۱۹/۹۲ گزینه متوسط، ۳۱/۵۲ درصد گزینه زیاد و ۲۵/۳۴ درصد پاسخ بسیار زیاد را انتخاب کرده اند.

توصیف داده های سوال سوم: آیا عوامل اجتماعی موجب افت تحصیلی در درس ادبیات فارسی است؟ سوال های ۱۱_۱۴ پرسشنامه به این سوال پژوهشی اختصاص دارد که نتایج حاصله در جدول زیر ارائه شده است.

توزیع فراوانی پاسخ دانش آموزان به سوال سوم پژوهش

ردیف	سوال	بسیار کم فراوانی	بسیار کم درصد	کم درصد	متوسط فراوانی	متوسط درصد	زیاد فراوانی	زیاد درصد	بسیار زیاد فراوانی	بسیار زیاد درصد	جمع فراوانی	جمع درصد
۱۱	ترغیب نشدن به درس توسط دوستان	۳۱	۱۰/۹	۲۳	۸/۱	۵۵	۱۹/۳	۱۰۴	۳۶/۵	۷۲	۲۵/۳	۲۸۵
۱۲	وجود برنامه های متنوع رادیو و تلویزیون	۲۰	۷	۲۵	۸/۸	۸۷	۳۰/۵	۹۲	۳۲/۳	۶۱	۲۱/۴	۲۸۵
۱۳	عادت به استفاده زیاد از فضای مجازی	۲۹	۱۰/۲	۹	۳/۲	۴۸	۱۶/۸	۱۲۷	۴۴/۶	۷۲	۲۵/۳	۲۸۵
۱۴	بی کاری برخی از فارغ التحصیلان	۴۶	۱۶/۱	۲۸	۹/۸	۴۲	۱۴/۷	۱۰۵	۳۶/۸	۶۴	۲۲/۵	۲۸۵
جمع		۱۲۶	۴۴/۲	۸۵	۲۹/۹	۲۳۳	۸۱/۳	۴۲۸	۱۵۰	۲۶۹	۹۴/۵	
میانگین		۱۱/۰۵	۱۱	۷/۴۷	۷/۴۷	۲۰/۳۲	۳۲/۲۰	۳۷/۵۵	۳۷	۲۳/۶۲	۶۲/۲۳	

براساس یافته های جدول مشاهده می شود که به طور میانگین با مولفه های مرتبط به این سوال ۱۱/۰۵ درصد از دانش آموزان گزینه بسیار کم را انتخاب کرده اند، ۷/۴۷ درصد از دانش آموزان گزینه کم، ۲۰/۳۲ درصد از دانش آموزان گزینه متوسط، ۳۷/۵۵ درصد پاسخ زیاد و ۲۳/۶۲ درصد پاسخ بسیار زیاد بوده است.

توصیف داده های سوال چهارم: آیا مشکلات مدرسه ای موجب افت تحصیلی در درس ادبیات فارسی است؟ سوال های ۱۵_۱۹ پرسشنامه به این سوال پژوهشی اختصاص دارد. که نتایج حاصله در جدول زیر ارائه شده است

توزیع فراوانی پاسخ دانش آموزان به سوال چهارم پژوهش

ردیف	سوال	بسیار کم فراوانی	بسیار کم درصد	کم درصد	متوسط فراوانی	متوسط درصد	زیاد فراوانی	زیاد درصد	بسیار زیاد فراوانی	بسیار زیاد درصد	جمع فراوانی	جمع درصد
۱۵	عدم استفاده از معلمان مجرب و متخصص	۴۹	۱۷/۲	۳۵	۸/۸	۵۷	۲۰	۳۳/۳	۵۹	۲۰/۷	۲۸۵	۱۰۰
۱۶	عدم نظارت بر نحوه تدریس توسط اولیاء	۵۴	۱۸/۹	۲۹	۱۰/۲	۷۴	۲۶	۶۳	۱۲/۱	۶۵	۲۲/۸	۲۸۵
۱۷	کمبود وقت و حجم تکالیف درس ها	۶۳	۲۲/۱	۲۸	۹/۸	۷۷	۲۷	۵۰	۱۷/۵	۶۷	۲۳/۵	۲۸۵
۱۸	جدید بودن سوالات	۲۳	۸/۱	۴	۱/۴	۳۹	۱۴/۷	۸۶	۳۰/۲	۱۲۳	۴۶/۷	۲۸۵

۱۹	پایه دهم	۴۳	۱۵/۱	۱۴	۴/۹	۵۶	۱۹/۶	۸۳	۲۹/۱	۸۶	۳۰/۲	۲۸۲	۹/۹۸
جمع		۲۳۲	۸۱/۴	۱۰۰	۳۵/۱	۳۰۳	۱۰۶/۳	۳۷۷	۲/۱۳۲	۴۱۰	۹/۱۴۳		
میانگین		۱۶/۲۸	۲۸/۱۶	۷/۰۲	۷/۰۳	۲۱/۲۶	۲۱/۲۶	۲۶/۴۴	۴۴/۲۶	۲۸/۷۸	۷۸/۲۸		

براساس یافته‌های جدول به طور میانگین با مولفه های مرتبط به این سوال ۱۶/۲۸ درصد از دانش آموزان گزینه بسیار کم، ۷/۰۲ درصد گزینه کم، ۲۱/۲۶ گزینه متوسط، ۲۶/۲۴ درصد گزینه زیاد و ۲۸/۷۸ درصد گزینه بسیار زیاد را انتخاب کرده اند.

توصیف داده های سوال پنجم: آیا مشکلات خانوادگی موجب افت تحصیلی در درس ادبیات فارسی است؟
سوال های ۲۰ تا ۲۳ پرسشنامه به این سوال پژوهشی اختصاص دارد و نتایج حاصله در جدول زیر ارائه شده است.

توزیع فراوانی پاسخ دانش آموزان به سوال پنجم پژوهش

ردیف	سوال	بسیار کم فراوانی	بسیار کم درصد	کم فراوانی	کم درصد	متوسط فراوانی	متوسط درصد	زیاد فراوانی	زیاد درصد	بسیار زیاد فراوانی	بسیار زیاد درصد	جمع فراوانی	جمع درصد
۲۰	نبودن جای مناسب برای مطالعه در منزل	۱۵	۵/۳	۱۳	۵/۶	۴۸	۱۶/۸	۱۰۷	۳۷/۵	۱۰۱	۳۵/۴	۲۸۴	۹۹/۶
۲۱	بی توجهی به خاطر مشغله زیاد والدین به وضعیت تحصیلی	۴۵	۱۶/۱	۲۶	۹/۱	۵۷	۲۰	۹۸	۳۴/۴	۵۸	۲۰/۴	۲۸۵	۱۰۰
۲۲	وجود تبعیض در خانواده	۱۳	۴/۲	۱۴	۴/۶	۵۵	۱۹/۳	۱۱۰	۳۸/۶	۹۰	۳۱/۶	۲۸۰	۹۸/۲
۲۳	ناتوانی والدین در کمک به فرزندان در درس فارسی	۳۵	۱۲/۳	۲۱	۷/۴	۷۸	۲۷/۴	۹۵	۳۳/۳	۵۳	۱۸/۶	۲۸۲	۹۸/۹
جمع		۱۰۸	۳۷/۹	۷۳	۲۵/۷	۲۳۸	۸۳/۵	۴۱۰	۱۴۴/۸	۳۰۲	۱۰۶		
میانگین		۹/۴۷	۹/۴۷	۶/۴۲	۶/۴۲	۲۰/۸۷	۲۰/۸۷	۳۵/۹۵	۳۵/۹۵	۲۶/۵	۲۶/۵		

یافته های جدول نشان می دهد که به طور میانگین با مولفه های مرتبط به این سوال ۹/۴۷ درصد از شرکت کنندگان گزینه بسیار کم را انتخاب کرده ، ۶/۴۲ درصد گزینه کم، ۲۰/۸۷ درصد گزینه متوسط ، ۳۵/۹۵ درصد گزینه زیاد و ۲۶/۵ گزینه بسیار زیاد را انتخاب نموده اند.

توصیف داده های سوال ششم: آیا نداشتن روش صحیح مطالعه موجب افت تحصیلی در درس ادبیات فارسی است ؟
سوال های ۲۴_۲۷ پرسشنامه به این سوال پژوهشی اختصاص دارد و نتایج حاصله در جدول زیر ارائه شده است.
توزیع فراوانی پاسخ دانش آموزان به سوال ششم پژوهش

ردیف	سوال	بسیار کم فراوانی	بسیار کم درصد	کم فراوانی	کم درصد	متوسط فراوانی	متوسط درصد	زیاد فراوانی	زیاد درصد	بسیار زیاد فراوانی	بسیار زیاد درصد	جمع فراوانی	جمع درصد
۲۴	نداشتن پیش مطالعه	۲۷	۹/۵	۲۳	۸/۱	۷۴	۲۶	۹۵	۳۳/۳	۶۶	۲۳/۲	۲۸۵	۱۰۰
۲۵	گوش نکردن به درس معلم در کلاس	۲۶	۹/۱	۵۱	۱۷/۹	۴۸	۱۶/۸	۹۸	۳۴/۴	۵۶	۱۹/۶	۲۷۹	۹۷/۹
۲۶	نداشتن تمرین کافی	۲۳	۸/۱	۱۸	۶/۳	۸۱	۳۸/۴	۸۷	۳۰/۵	۷۰	۲۴/۶	۲۷۹	۹۸/۹
۲۷	نداشتن برنامه های مفید در عمل کردن به برنامه های پیشنهادی خانواده و یا مدرسه	۳۹	۱۴/۷	۳۸	۱۳/۳	۳۲	۱۱/۲	۸۴	۲۹/۵	۸۲	۲۸/۸	۲۷۵	۹۶/۵
جمع		۱۱۵	۴۰/۴	۱۳۰	۴۵/۶	۲۳۵	۸۳/۴	۳۶۴	۱۲۷/۷	۲۷۴	۹۶/۲		
میانگین		۱۰/۱	۱۰/۱	۱۱/۴	۱۱/۴	۲۰/۶	۲۰/۶	۳۱/۹۲	۳۱/۹۲	۲۴/۰۵	۲۴/۰۵		

یافته های جدول نشان می دهد که به طور میانگین با مولفه های مرتبط به این سوال ۱۰/۱ درصد از دانش آموزان گزینه اول ، ۱۱/۴ درصد گزینه دوم، ۲۰/۶ درصد گزینه سوم ، ۳۱/۹۲ درصد گزینه چهارم و ۲۴/۰۵ درصد گزینه پنجم را انتخاب کرده.

توصیف داده های سوال هفتم: آیا مشکلات خاص دوره نوجوانی موجب افت تحصیلی در درس ادبیات فارسی است ؟
سوال های ۲۸_۳۱ این پرسشنامه به این سوال پژوهشی اختصاص دارد که نتایج حاصله در جدول زیر ارائه شده است.

توزیع فراوانی پاسخ دانش آموزان به سوال هفتم پژوهش

ردیف	سوال	بسیار کم فراوانی	بسیار کم درصد	کم فراوانی	کم درصد	متوسط فراوانی	متوسط درصد	زیاد فراوانی	زیاد درصد	بسیار زیاد فراوانی	بسیار زیاد درصد	جمع فراوانی	جمع درصد
۲۸	ناتوانی در انتخاب هدف های دراز مدت	۱۰	۳/۵	۲۶	۹/۱	۲۵	۸/۸	۱۰۷	۳۷/۵	۱۱۷	۴۱/۱	۲۸۵	۱۰۰
۲۹	ناتوانی در انتخاب دوستان سالم	۲۷	۹/۵	۱۹	۶/۷	۳۶	۱۲/۶	۱۲۳	۴۳/۲	۸۰	۲۸/۱	۲۸۵	۱۰۰
۳۰	گرفتار هیجانات و	۲۷	۹/۵	۴۰	۱۴	۵۳	۱۸/۲	۱۰۶	۳۷/۲	۵۹	۲۰/۷	۲۸۴	۹۹/۶

												تخیلات دوره نوجوانی	
۱۰۰	۲۸۵	۲۳/۹	۶۸	۲۸/۱	۸۰	۱۷/۹	۵۱	۱۷/۵	۵۰	۱۲/۶	۳۶	مشخص نبودن آینده دانش آموزان	۳۱
		۱۱۳/۸	۳۲۴	۱۴۶	۴۱۶	۵۷/۵	۱۶۴	۴۷/۳	۱۳۵	۳۵/۱	۱۰۰		جمع
		۲۸/۴۵	۲۸/۴۵	۳۳/۹۵	۳۳/۹۵	۱۴/۳۷	۱۴/۳۷	۱۱/۸۲	۱۱/۸۲	۸/۷۷	۸/۷۷		میانگین

بر اساس یافته های جدول مشاهده می شود که به طور میانگین با مولفه های مرتبط به این سوال ۸/۷۷ درصد بسیار کم را انتخاب کرده، ۱۱/۸۲ درصد کم، ۱۴/۳۷ درصد متوسط، ۳۳/۹۵ درصد گزینه زیاد و ۲۸/۴۵ درصد پاسخ بسیار زیاد را انتخاب کرده اند.

جایگاه کتاب ادبیات فارسی در نظام آموزشی

از میان مواد آموزشی مورد استفاده در آموزش مدرسه ای کتاب درسی در حال حاضر به عنوان یکی از رایج ترین وسایل یادگیری برای دانش آموزان و دبیران می باشد و در نظام های آموزشی متمرکز که محور مکتوب و مدون تعلیم و تربیت محسوب می شوند از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد (یار محمدیان ، ۱۳۸۱). کتاب های درسی سیمای معین و متمرکزی را از تعلیم و تربیت نشان می دهند هدف از کتاب های درسی این است که جهت ارائه محتوا برای افراد درسین مشخص به صورت فزاینده ی راه های را تدارک ببیند. کتاب های درسی انعکاس های از تغییرات در برنامه های درسی ارزش های جامعه را شامل می گردد (التبج ، ۱۹۹۵، به نقل از خوش کلام، ۱۳۸۴). کتاب زبان و ادبیات فارسی از جمله درس های نظام آموزشی است که می توان گفت اساس و پایه ی یادگیری دانش آموزان در همه دروس آموزشی است بعضی پژوهش های انجام شده حاکی از آن است که سطح یادگیری دانش آموزان در درس فارسی دوره ی مختلف آموزشی اغلب پایین است (خوالفقاری ، ۱۳۷۴). یکی از علل کلیدی مؤثر در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان زبان فارسی است زیرا با یادگیری این درس دانش آموز با سواد و برای یادگیری سایر دروس اقدام می کند. پس چون درس فارسی کلید همه ی یادگیری هاست این احتمال وجود دارد که یکی از علل مردودی و عدم پیشرفت تحصیلی و تکرار پایه و نارسایی در یادگیری زبان فارسی باشد. خواندن و نوشتن به ویژه در دوره ابتدایی اساسی ترین وسیله یادگیری تغییر و حل مساله است. آموزش فارسی نه تنها خود جزء اهداف آموزشی اصلی است بلکه می تواند دانش زبانی افراد را نیز تقویت کند چرا که داشتن دانش زبانی کافی برای یادگیری تمام درس ها از جمله ریاضیات، علوم، تاریخ و اساسی است. علت اینکه بسیاری از افراد در یادگیری موفق نیستند کمبود دانش زبان فارسی است. بنابر این اگر دانش زبانی دارای این درجه اهمیت باشد که در پیشرفت تحصیلی و بالعکس دریافت تحصیلی نقش عمده ای ایفا کند، باید توجه بیشتری به آن داشته باشیم کار آموزشی باید چنان باشد که دانش آموزان تمام ساخت های زبان فارسی را در ذهن خود جذب کنند تا در دوره های تحصیلی ابتدایی و راهنمایی و دبیرستان دچار افت تحصیلی نگردد (زندى، ۱۳۸۴). دانشی که به کمک تمرین های آگاهانه و برنامه دار (طراحی شده از طرف مؤلف و اجرا شونده توسط مربی) آموخته می شود (دانش زبانی صریح) و آنچه که ضمن ارتباط زبانی با دیگران در شرایط طبیعی بدست می آید (دانش زبانی ضمنی) می خوانیم، بنابرین طراحی و سازمان دادن به تمرین های آموزشی جهت آموختن دانش زبانی صریح فارسی به دانش آموزان غیر فارسی زبان بر مؤلفان کتاب درسی و راهنمایی تدریس آن واجب است. اما آموزش دانش زبانی ضمنی فارسی باید با ابتکار مربیان پیش دبستانی و آموزگاران دوره ی دبستان و در خلال درسهایی دیگر همچون مهارتهای زندگی، آمادگی خواندن و نوشتن و همچنین برنامه های غیر رسمی آموزشی (مثل استفاده از رادیو و تلویزیون) با توجه به شرایط زمانی و مکانی جامعه عمل پوشد (زندى، ۱۳۸۴).

عامل بی انگیزگی در درس ادبیات فارسی

حجم زیاد کتاب ادبیات فارسی و نکات پیچیده و سخت دستور زبان فارسی و سختی مطالب ان موجب میشود هدف های آموزشی تحت الشعاع به موقع تمام کردن کتاب قرار گیرد و معلم نتواند فراگیران را مورد سنجش و ارزیابی قرار دهد. برای حل این مشکل، دو راه وجود دارد. یکی این که ساعت تدریس ادبیات افزایش یابد و دوم اینکه مطالب غیر ضروری و سخت نکات دستوری و ادبی از کتاب ها حذف شود. دشواری دیگر، کابردی نبودن آموزش ها در زندگی روزمره دانش آموزان است. حتی دبیران ادبیات نیز بعضی مطالبی را که در زبان فارسی آموزش می دهند به کار نمی برند، کافی است نگاهی به مقاله ها و

کتاب‌هایی که آنان تالیف کرده اند بیندازید. از طرف دیگر نه تنها در ویرایش متن کتاب‌هایی مانند شیمی، فیزیک و از شیوه ویرایش کتاب فارسی استفاده نمی شود، بلکه در خود کتاب های زبان و ادبیات فارسی نیز این شیوه رعایت نشده است. فراگیری املا و روخوانی آن قدر مهم است که اگر میزان سواد افراد را در این دو خلاصه کنیم، به مطلب گرافی نگفته ایم اما متأسفانه دوره‌ی متوسطه دوم دوره تکامل ضعف دانش آموز در املا و روخوانی است. با اینکه یکی از اهداف کلی کتاب فارسی توانایی سریع و صحیح خواندن متون است، اما عملاً ابزاری برای رسیدن به این هدف نیست پیشنهاد میشود املا و روخوانی به عنوان یک درس مستقل برنامه آموزشی دوره متوسطه دوم گنجانده شود. دانش آموزان هنگام برخورد با شعر یا نثرهای سنتی قادر به درک درست آنها نیستند پیشنهاد میشود بخشی از دستور زبان سنتی که به درک متون شعر و نثر کهن کمک میکنند، مانند انواع «را» انواع اضافه تشبیهی (تشبیهی و استعاری) شکل فعل ها و... در کنار کتاب های فارسی گنجانده شود. استفاده کتاب فارسی با محتوای یکسان در همه شته های تحصیلی (نظری، فنی حرفه ای کاردانش) درست نیست؛ برای شاخه های فنی حرفه ای و کاردانش، کتاب جداگانه با محتوای جداگانه ای تالیف شود به خلاصه های از دو کتاب فارسی و نوشتاری رشته علوم انسانی.

و یکی از مشکلات فعلی آموزش زبان و ادبیات فارسی این است که معلمان این درس و گاه برنامهریزان آن به جای تکیه بر پرورش استعدادهای فکری و تقویت توانایی های ذهنی بر یادگیری اطلاعات و محتویات کتاب های درسی توجه می کنند. در این حالت آنان روش ارتباط یک طرفه یا سخنرانی را بهترین روش می دانند. همین امر باعث می شود که دانش آموزان ما هنوز در این درس به شیوه انفعالی برخورد کنند و در نتیجه درباره مقوله های مختلف زبان شناسی، نگارش دستوره املا، مباحث ادبی و... کمتر تفکر و استدلال کرده و آموخته های آنها به محتوای کتاب ها و گفته های معلم محدود است (دادکانی، کمان باز، ۱۳۹۷).

دانش آموزان در طول دوران تحصیل خود در مقاطع مختلف ممکن است با افت تحصیلی مواجه شوند. به طور کلی، وقتی دانش آموز از یک مقطع به مقطع تحصیلی دیگر می رود، افت تحصیلی، یک امر اجتناب ناپذیر است! چرا که شرایط مدرسه متفاوت است، درس ها تغییر پیدا کرده اند و طبیعتاً روش مطالعه و درس خواندن هم باید تغییری داشته باشد. دانش آموزانی که نتوانند به خوبی با این تغییرات سازگاری پیدا کنند، دچار افت تحصیلی می شوند. افت تحصیلی دانش آموزان به دلایل مختلفی اتفاق می افتد. آن دسته از دانش آموزانی که همیشه جزو برترین های مدرسه بوده اند و نمرات خوبی در درس ها و امتحانات کسب می کردند، در اثر یک سری عوامل و اتفاقات ممکن است با افت تحصیلی مواجه شوند! این دلایل به دو دسته عوامل بیرونی و درونی تقسیم بندی می شوند. مشکلات خانوادگی، تغییرات خلقیات و روحیات دانش آموزان، تغییر مقطع (تحصیلی، نابلد بودن اصول مطالعه صحیح دروس، نمونه ای از دلایل افت تحصیلی در مقاطع مختلف می باشد عارفی، ۱۳۹۶).

تغییر مقطع تحصیلی: اولین دلیل برای افت تحصیلی دانش آموزان که ممکن است به ذهن همه معلمان و حتی والدین ۱_ برسد، تغییر مقطع تحصیلی می باشد. دانش آموزان کلاس ششم پس از فارغ التحصیلی وارد مقطع متوسطه اول می شوند. دانش آموزان کلاس نهم نیز پس از پایان تحصیل، وارد دوره متوسطه دوم می شوند. هر دو دسته این دانش آموزان با حجم بیشتری از دروس مواجه هستند، و مهمتر آنکه ارزیابی و امتحانات بر اساس کسب نمرات خواهد بود. این شرایط، سازگاری آنها را با نحوه درست درس خواندن دشوارتر و سخت تر می کند. بنابراین تا زمانی که دانش آموز نتواند با شرایط جدید تحصیل خود سازگار شود، امکان افت تحصیلی زیادی وجود دارد. راهکار این مسئله این است که معلمان و والدین به دانش آموزان خود فرصت بدهند تا با شرایط جدید، هم راستا شده و به عبارتی خود را پیدا کنند.

۲_ عدم آشنایی معلمان با روش های نوین آموزشی: علی رغم اینکه به معلمان به طور گسترده توصیه می شود که روش های فعال آموزشی را جانشین روش های سنتی و معلم محوری نمایند، دانش آموزان را درگیر مسائل کاربردی و پژوهشی نمایند و گاهی اوقات روش های مختلفی همانند به کار بردن فناوری اطلاعات در آموزش، روش های آزمایشگاهی، پروژه، پرسش پاسخ و... برای تدریس به دبیران پیشنهاد می شود، هنوز تعداد کثیری از دبیران فقط با عناوین این روش های تدریس آشنایی دارند و یا اطلاعات خیلی محدودی دارند. معمولاً این اطلاعات محدود را با استفاده از مطالب پراکنده مجلات که اتفاقی به دست آن ها می رسد، کسب کرده اند و هیچ گاه به طور جدی و عمقی با این روش ها آشنا نشده اند. کلاس های ضمن خدمت دبیران نیز معمولاً آموزش تئوری و یا روش های آزمایشگاهی کلاسیک و سنتی است و هیچ گاه روش های فعال آموزشی، روش های سازماندهی کلاس و مدیریت زمان برای تدریس با روش های فعال، مورد توجه قرار نگرفته اند. چگونه از معلمی که هنوز با این روش ها آشنا نشده و مورد حمایت علمی قرار نگرفته است، می توان انتظار داشت که روشی را که نمی داند به کار ببرد؟

محیط آموزشی: مدرسه یکی از عوامل تاثیرگذار در فرآیند آموزش است و در پیشرفت یا افت تحصیلی دانش آموزان تاثیر ۳_ زیبایی دارد که مدرسه شامل عوامل مدرسه (مدیر، معاون، دبیران، مربی پرورشی و مشاور و...) و فضای فیزیکی می باشد که هر کدام در نحوه آموزش و جذب دانش آموز موثر هستند. الف) ایجاد یک جو مثبت در کلاس درس: انواع جو کلاس درس که

عموما تسهیل کننده یادگیری دانش آموزان هستند هدفمند، بر پایه تکلیف، راحت، صمیمی، حمایت کننده و دارای ترتیب است. این جو، یادگیری دانش آموزان را به وسیله ایجاد انگیزه و رفتار مثبت دانش آموزان نسبت به درس تسهیل می سازد

ب) حس نظم و ترتیب: جنبه دیگر جو مثبت کلاس درس نیاز به ایجاد حس نظم و ترتیب است. حس نظم و ترتیب با روش های مختلفی می تواند ایجاد شود. آنچه اینجا مورد نظر است پیدایش یک جو مثبت کلاس درس است. بنابراین پیدایش نظم و ترتیب باید بر پایه ارائه موثر درس، مهارت های مدیریت درس و ارتباط با دانش آموزان پایه احترام دوجانبه است (مکی آل آقا، ۱۳۸۵).

آشنا نبودن به روش درست درس خواندن: عدم آشنایی با روش های درست مطالعه و درس خواندن در تمام مقاطع تحصیلی _۴ موجب افت درسی دانش آموزان خواهد شد. وقتی یک دانش آموز نمی داند که دروس خود را از چه روشی بخواند تا بهتر یاد بگیرد، یا اینکه تکالیف خود را چگونه انجام دهد، قطعاً با افت تحصیلی مواجه می شود. روش مطالعه برای همه دروس یکسان نیست. همچنین برخی دروس به تقویت حافظه نیاز دارند تا به خاطر سپرده شوند. از آنجایی که توانایی دانش آموزان برای یادگیری دروس مختلف، متفاوت است، به احتمال زیاد، کسانی که درس خواندن صحیح را ندانند با افت تحصیلی مواجه می شوند

مشکلات خانوادگی جسمانی و روانی: بسیاری از مشکلات در خانواده ها موجب ایجاد افت تحصیلی دانش آموزان می شود. _۵ عدم سازگاری پدر و مادر با همدیگر، مشکلات مالی، تغذیه ناسالم و ناکافی، عدم داشتن انگیزه و هدف برای درس خواندن، عدم اعتماد به نفس، مشکلات و اختلالات یادگیری، عدم سازگاری با گروه همسالان در کلاس، پرخاشگری دانش آموزان، نداشتن مهارت های ارتباطی، عدم مدیریت زمان، مهم ترین مشکلات هستند که باعث بروز افت تحصیلی در دانش آموزان می شوند. بهترین راه حل برای برطرف کردن مشکلاتی نظیر موارد فوق، کمک گرفتن از کارشناسان و مشاوران در این حوزه است. هم والدین و هم دانش آموزان می توانند از مشاوران درسی و مشاوران خانوادگی کمک بگیرند تا مشکلات موجود را حل کنند. در نتیجه، به احتمال زیاد، افت تحصیلی نیز به تدریج برطرف خواهد شد

استفاده بیش از حد از دستگاه های هوشمند و فضای مجازی: دانش آموزانی که بیش از حد از تلفن همراه، رایانه، بازی های _۶ کامپیوتری و فضای مجازی استفاده می کنند، بیشتر در معرض افت تحصیلی قرار دارند. این یک مشکل رایج برای تمام دانش آموزان نسل امروزی است. کار کردن بیش از حد با رایانه و تلفن همراه باعث می شود که فعالیت بدنی کمتری داشته باشند، بنابراین نه تنها بی انگیزگی ایجاد می کند و تمایلی به تحصیل و درس خواندن ندارند، از طرفی باعث بروز چاقی و مشکلات جسمی نیز خواهد شد (بهادری خسرو شاهی، ۱۳۹۶).

کمبود انگیزه: یکی از دلایل اصلی افت تحصیلی، نداشتن انگیزه است. زمانی که دانش آموزان فاقد حس روشنی از هدف یا _۷ علاقه به مطالعه خود هستند، ممکن است درگیر شدن با مطالب برایشان مشکل باشد و این امر منجر به عملکرد ضعیف تحصیلی می شود. انگیزه برای تلاش و تعهد پایدار بسیار مهم است و بدون آن، دانش آموزان ممکن است برای تمرکز بر اهداف تحصیلی خود تلاش کنند

ناتوانی های یادگیری: ناتوانی های یادگیری تشخیص داده نشده یا درمان نشده می تواند مانع بزرگی برای موفقیت تحصیلی _۸ یا اختلالات پردازش می تواند بر توانایی دانش آموز برای درک و پردازش اطلاعات در ADHD، باشد. شرایطی مانند نارسا خوانی یک محیط کلاسی سنتی تأثیر بگذارد. شناسایی و ارائه حمایت مناسب برای دانش آموزان دارای ناتوانی های یادگیری برای کمک به آنها برای غلبه بر چالش های تحصیلی بسیار مهم است

فقدان مسئولیت شخصی: برخی از دانش آموزان به دلیل فقدان مسئولیت شخصی از نظر تحصیلی دچار مشکل می شوند. _۹ این ممکن است به صورت اهمال کاری، حضور ضعیف، یا بی توجهی به تکالیف ظاهر شود. تشویق دانش آموزان به مالکیت آموزش، تعیین اهداف و انجام تعهدات برای پرورش احساس مسئولیت که به موفقیت تحصیلی کمک می کند، ضروری است (زارع، ۱۳۹۶).

عوامل اجتماعی و اقتصادی: عوامل اجتماعی و اقتصادی نقش بسزایی در تعیین موفقیت تحصیلی دانش آموزان دارند. _۱۰ دانش آموزان خانواده های کم درآمد ممکن است با چالش هایی مانند دسترسی محدود به منابع آموزشی، تغذیه ناکافی، یا نیاز به کار پاره وقت برای حمایت از خانواده های خود مواجه شوند. این فشارهای بیرونی می تواند بر توانایی دانش آموز برای تمرکز بر مطالعات خود تأثیر بگذارد و ممکن است به عملکرد ضعیف تحصیلی کمک کند

تأثیرات همپایان: فشار همسالان و تأثیرات منفی در محیط مدرسه می تواند به افت تحصیلی کمک کند. دانش آموزان _۱۱ ممکن است تحت تأثیر فعالیت های اجتماعی پرت شوند، درگیر رفتارهای پرخطر باشند، یا تسلیم فشار منفی همسالان شوند که همه این ها می توانند بر عملکرد تحصیلی آنها تأثیر منفی بگذارند. ایجاد یک فرهنگ مثبت و حمایتی مدرسه می تواند به کاهش این تأثیرات و ترویج تمرکز بر یادگیری کمک کند

روش های نوین تدریس

از آن جایی که فناوری و اطلاعات کلید توانمندسازی در توسعه جوامع به خصوص در بهبود سیستم آموزشی، آموزش و پرورش است استفاده از کلاس های هوشمند یکی از بهترین راه ها برای جذب بستر دانش آموزان است به خصوص برای کلاس های ادبیات که اگر محتوای درسی با استفاده از کلاس هوشمند به صورت پاور پوینت توسط معلم ارائه شود دانش آموزان بهتر مطالب را درک خواهند کرد. یکی دیگر از راه حل های کمک به آموزش بهتر دانش آموزان مسئله خود ارزیابی معلم است. معلم می تواند شخصاً برنامه ای ترتیب دهد که کارش ضبط شود و خودش بعد یک ابزار مشاهده برای نقد عملکردش به کار ببرد. این روش بیشترین تغییر و پیشرفت را در عملکرد تدریس به وجود می آورد. این روش که خالی از هرگونه تهدید است معلمان را تشویق می کند تا با توجه به اینکه هیچ کس برای انتقاد از عملکرد ضعیف آنها حضور ندارد تدریس خود را بررسی کنند. استفاده از بهترین روش ها برای تدریس در درس ادبیات می تواند مواردی از مشکلات آموزشی را حل کند مثلاً معلم برای تدریس درس فارسی میتواند از ایفای نقش، قصه گوئی و نمایش خلاق در دوره متوسطه اول استفاده کند از کتاب فارسی به خوبی می توان از نمایش و قصه گوئی مناسب با سن نوجوانی استفاده کرد. برخی از دروس به گونه ای سازمان دهی شده اند که با هدایت معلم می توان مفاهیم مورد نظر را به صورت عینی و محسوس به نمایش گذاشت. این روش ها چنانچه با بحث و تبادل نظر و ارزشیابی در کلاس توأم شود می توان عالی ترین اهداف آموزش زبان و ادب فارسی را محقق کنند. بخشی از این اهداف عبارتند از: ایجاد برقراری ارتباط انسانی و عاطفی، نظم بخشی به افکار و گفتار، پرورش قوه تفکر، استنتاج رشد و شکوفایی خلاقیت و استعداد های زبانی و ادبی. به کار گیری مهارت های معلم خلاق در روند یادگیری فراگیرندگان قدم مؤثری است که می تواند در تدریس زبان و ادبیات فارسی تحول و دگرگونی ایجاد کند. در دنیای امروز که عصر دانایی نامیده می شود تعلیم و یادگیری باید به شکلی باشد که لذت تفکر را در فراگیرنده بیدار کند و او را به تفکر و خلاقیت وا دارد. تدریس درس هایی که به ادبیات مربوط می شوند آن طور که امروز رایج است، عاری از شور و نشاط است. رغبت دانش آموزان را به درستی بر نمی انگیزد و به یاد دادن های موفقیت آمیز نمی انجامد. جای بسیاری از فعالیت های مفید و سودمند در زمینه ادبیات خالی است؛ فعالیت های شناخته شده ای که می تواند برای بچه ها شور آفرین باشد و عشق و حالی به وجود آورند که آن ها از خواندن و نوشتن لذت ببرند و با این لذت، از درس های دیگرشان نیز استقبال کنند. و موفقیت هایی که می توانند پرسند. معلم ادبیات باید متون نظم و نثر را با صدایی گیرا و جذاب رسا و دلنشین در حالی که آهنگ صدایش همواره با توجه به قسمت های مختلف نظم و نثر تغییر کند، بخواند. ژان پل ساتر می گوید: خواندن آفرینش هدایت شده است» (سانتراک، ۱۳۸۵). از روش های مؤثر معلم خلاق در درس ادبیات این است که به فراگیرندگان باد بدهند که هنگام خواندن متن یک درس به هدف های مختلف درس و مورد استفاده های مختلف اطلاعاتی که در آن درس وجود دارد، بیندیشند. و به راه های که بتوانند اطلاعات خوانده شده را در زندگی شخصی و حرفه ای خود به کار ببندند. فکر کنند و فقط به متن و معنی و مفهوم آن نیندیشند. بلکه از خود بپرسد که چگونه می توانیم از آنچه در کتاب نوشته شده است در زندگی آینده خود استفاده کنیم. آموزش نظم و در فارسی و تشکیل کلاسهای ادبیات در فضاهای باز و طبیعت در فرایند یادگیری تاثیر زیادی دارد. دانش آموزان را به شرکت در کلاس های خصوصی تشویق نکنید، چون دانش آموز در هنگام آموزش ادبیات در کلاس بی توجه خواهد بود چون امید به یادگیری مطالب را در کلاس دیگر دارد (گهتوئی، ۱۳۹۸).

آموزش ادبیات فارسی نیاز به رویکردهای جامع و فرا نظریه هایی دارد که از یک فلسفه شایسته ادبیات تشکیل شده باشد. یک فلسفه شایسته ادبیات باید خود ادبیات را به عنوان یک نظام از دیدگاه فعالیت های همکاری و ارتباط بین انسانها و مسائل مربوط به ادبیات و تعامل اجتماعی بداند. هنگامی که نکات دستوری و ادبی را داریم تدریس میکنیم باید توجه به پیش نیاز مطالبی که می خواهیم تدریس کنیم داشته باشیم و مطمئن باشیم که مطلبی را که می خواهیم در مورد نکات دستوری با ادبی آموزش دهیم دانش آموزان پیش نیازهای آن مطلب را به خوبی می دانند با خیر. برگزاری جشنواره کتاب سال برای آنکه از کتاب های آموزشی جدید از سوی دبیران و استادان دانشگاه و دیگر مؤلفان مجرب بهره مند شویم باید آنان را به این عرصه مهم دعوت کنیم و از آنان یاری بطلبیم تا شاید با بهره مندی از تجربه علمی و عملی آنان در تألیف کتاب های درسی تحولی در خور شان آموزش و پرورش و به ویژه آموزش زبان گام برداریم.

نتیجه گیری

نتایج پژوهش صورت گرفته در زمینه افت تحصیلی دانش آموزان نشان میدهد که عوامل بسیاری در افت تحصیلی مؤثر هستند. با توجه به جدول سوال اول پژوهش مقدار t به دست آمده از بررسی آزمون ۷/۱۴۸ می باشد. میانگین نتایج ارائه شده به وسیله نمونه آماری در مورد فقدان انگیزه در دانش آموزان بر افت تحصیلی براساس طیف لیکرت ۵/۳۴۵۶ است. لذا این فرضیه از نظر دانش آموزان مورد تأیید است و میتوان گفت که فقدان انگیزه در دانش آموزان بر افت تحصیلی دانش آموزان

تاثیرگذار است. این یافته‌ها با تحقیق فراهانی (۱۳۹۰) با موضوع علت‌های افت تحصیلی دانش‌آموزان سال اول دبیرستان در درس ریاضیات آموزش شهرستان‌های استان ران، همسو است و به این نتیجه رسیده است که فقدان انگیزه می‌تواند موجب افت تحصیلی دانش‌آموزان شود. بنابراین با توجه به یافته‌های پژوهش در شهرستان سراوان از نظر دانش‌آموزان نمونه مورد بررسی، فقدان انگیزه در دانش‌آموزان نقش بسزایی در افت تحصیلی دانش‌آموزان دارد لذا با فراهم نمودن شرایط لازم و انگیزه‌سازی در آن‌ها می‌توان از افت تحصیلی دانش‌آموزان جلوگیری کرد. مقدار t به دست آمده پس از بررسی آزمون ۸/۰۸۸ است. میانگین نتایج به وسیله نمونه آماری در مورد تاثیر نارسایی در برنامه‌ریزی آموزشی بر اساس طیف لیکرت ۳/۴۹۱ از ۵ است. لذا این فرضیه از نظر دانش‌آموزان مورد تأیید است و می‌توان گفت که نارسایی در برنامه‌ریزی آموزشی در افت تحصیلی دانش‌آموزان تاثیرگذار است. از آنجایی که برنامه‌ریزی درسی در سطوح مختلف نقش اساسی و جهت دهنده دارد از طرفی برنامه درسی به عنوان نقشه راه فرایند یاددهی و یادگیری به شمار می‌رود و همچنین دانش‌آموزان شهرستان سراوان در نواحی مرزی زندگی می‌کنند و به نوعی می‌توان گفت دو زبانه محسوب می‌شوند و برنامه‌ریزی به صورت کلی و در سطح کلان همانند سایر شهرستان‌های استان انجام می‌شود بنابراین می‌توان گفت نارسایی در برنامه‌ریزی آموزشی در افت تحصیلی دانش‌آموزان موثر است. با توجه به جدول سوال سوم پژوهش مقدار t به دست آمد پس از بررسی آزمون ۸/۰۰۲ است. میانگین نتایج ارائه شده به وسیله نمونه آماری در مورد تاثیر عوامل اجتماعی در میزان افت تحصیلی دانش‌آموزان براساس طیف لیکرت ۳/۵۵۱ از ۵ است. لذا این فرضیه از نظر دانش‌آموزان مورد تأیید است و می‌توان گفت عوامل اجتماعی در میزان افت تحصیلی دانش‌آموزان موثر است. این یافته‌ها با تحقیق مهبودی (۱۳۸۹). با موضوع عوامل موثر بر افت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس متوسطه منطقه ۳ شیراز، همسو است و نتایج تحقیق نامبرده نشان داد که عوامل اجتماعی در افت تحصیلی تاثیر دارد. در تبیین این نتایج باید گفت که عامل‌های اجتماعی مانند: اعتیاد، اختلاف زبان و فرهنگ بومی با زبان و فرهنگ رسمی جامعه، محدودیت و سخت‌گیری والدین، ازدواج در حین تحصیل و بر افت تحصیلی دانش‌آموزان نقش موثری دارد.

طبق جدول سوال چهارم پژوهش مقدار t به دست آمده پس از بررسی آزمون ۶/۵۳۲ است. میانگین نتایج ارائه شده توسط نمونه آماری در مورد تاثیر مشکلات مدرسه‌ای در میزان افت تحصیلی دانش‌آموزان براساس طیف لیکرت ۳/۴۴۰ از ۵ است. لذا این فرضیه از نظر دانش‌آموزان مورد تأیید است و می‌توان گفت مشکلات مدرسه‌ای در میزان افت تحصیلی دانش‌آموزان موثر است. این یافته‌ها با تحقیق (رامبرگر، ۲۰۰۱). همسو است که در مورد افت تحصیلی به این نتیجه رسیده که عوامل محیطی مانند مدرسه با خصوصیت دانش‌آموزانی که ترک تحصیل کرده‌اند ربط و پیوند می‌یابد. بنابراین لازم به نظر می‌رسد که مسئولین آموزشی در جهت افزایش امکانات آموزشی و رفع مشکلات مدارس همت گمارند. و با کاهش مشکلات مدرسه‌ای از قبیل کمبود امکانات و تجهیزات آموزشی، کمبود دبیران تخصصی و دوره دیده و عدم وجود سرویس حمل و نقل مناسب نقش اساسی در جلوگیری از افت تحصیلی دانش‌آموزان داشته است. با توجه به جدول سوال پنجم پژوهش مقدار t به دست آمده پس از بررسی آزمون ۹/۸۱۴ است. میانگین نتایج ارائه شده توسط نمونه آماری در مورد تاثیر مشکلات خانوادگی در میزان افت تحصیلی دانش‌آموزان براساس طیف لیکرت ۳/۶۲۰ از ۵ است. لذا این فرضیه از نظر دانش‌آموزان مورد تأیید است و می‌توان گفت مشکلات خانوادگی در میزان افت تحصیلی دانش‌آموزان موثر است. این نتایج با نتیجه تحقیق (مجیدی، ۱۳۷۶). همسو می‌باشد که بیان میکند افت تحصیلی رابطه محکم و نزدیکی با ویژگی‌های خانوادگی دانش‌آموزان دارا می‌باشد. یعنی دانش‌آموزانی که در شرایط قابل قبولی مثل ارتباط بهتر با والدین و خواهران و برادران برخوردار هستند از افت تحصیلی کمتری برخوردارند و برعکس. نتایج به دست آمده از جدول سوال ششم مقدار t پس از بررسی آزمون ۶/۳۷۵ می‌باشد. میانگین نتایج ارائه شده توسط نمونه آماری در رابطه با تاثیر روش‌های صحیح مطالعه در میزان افت تحصیلی دانش‌آموزان براساس طیف لیکرت ۳/۴۵۳ از ۵ است. لذا این فرضیه از نظر دانش‌آموزان مورد تأیید است و می‌توان گفت روش‌های صحیح مطالعه در میزان افت تحصیلی دانش‌آموزان موثر است. این یافته‌ها با تحقیق فراهانی (۱۳۹۰). همسو است و نتایج تحقیق نامبرده نشان داد که نداشتن روش صحیح مطالعه در افت تحصیلی دانش‌آموزان موثر است. نتایج جدول سوال هفتم مقدار t به دست آمده را ۹/۶۱۷ نشان می‌دهد. میانگین نتایج ارائه شده به وسیله نمونه آماری در مورد مشکلات خاص دوران نوجوانی در میزان افت تحصیلی دانش‌آموزان براساس طیف لیکرت ۳/۶۳۷ از ۵ است. لذا این فرضیه از نظر دانش‌آموزان مورد تأیید است و می‌توان گفت مشکلات خاص دوران نوجوانی در میزان افت تحصیلی دانش‌آموزان موثر است. از آنجائیکه نوجوانی دوره حساس به شمار می‌رود و این دوره یکی از مهمترین دوره‌های بلوغ محسوب می‌شود و دانش‌آموزان در این سنین با مشکلات خاصی دست و پنجه نرم می‌کنند. بنابراین با شناسایی و کنترل رفتارهای مخرب و مزاحم می‌توان و فراهم نمودن شرایط و محیطی آرام و بدون تنش از افت تحصیلی دانش‌آموزان جلوگیری کرد یا اینکه این افت را به حداقل رساند.

با توجه به نتایج پژوهش به مسئولین توصیه می‌شود: به پژوهش‌های انجام شده به دید مثبت نگاه کرده و با پژوهش‌های دیگری که قبلاً انجام گرفته و یا در آینده انجام خواهد گرفت نسبت به شناسایی عوامل افت تحصیلی به صورت دقیق بپردازند. در پژوهش انجام شده از دیدگاه دانش‌آموزان این است که مشکلات خاص دوره نوجوانی باعث این افت می‌شود لذا نوجوانان را بیشتر به ویژگی‌های این سنین که رفتار هیجانات و تخیلات می‌شوند آشنا کرده و چگونگی مبارزه با افت‌های این دوره

نوجوانی را به دانش آموزان بیاموزند. لذا مسئولیت مدیران و مشاوران و از همه مهمتر مسئولین تربیتی مدرسه نقش مهمی می تواند داشته باشد.

دانش آموزان در این پژوهش تاکید داشته اند که بیشتر آنان روش صحیح مطالعه را نمی دانند لذا مسئولین ، کلاس های آموزشی ، ضمن خدمت را برای معلمین برگزار کنند که بتوانند روش های صحیح مطالعه را به دانش آموزان انتقال دهند. از دیدگاه دانش آموزان نارسایی در برنامه ریزی آموزشی مدرسه موجب افت تحصیلی می شود لذا به مسئولین دارس توصیه می شود که کلاس های در این زمینه داشته و با مسئولین به گفت و گو بپردازند. در آخر یادآور می شوم با توجه به شرایط فرهنگی منطقه و کمبود امکانات ، سطح پایین سواد والدین که نقش بسزایی در افت تحصیلی دانش آموزان دارد حتما کلاس های برای والدین برگزار شود.

منابع

- بهادری خسرو شاهی، جعفر و حبیبی کلیبر، رامین (۱۳۸۴). تاثیر آموزش مهارت های ارتباطی بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه، نشریه علمی پژوهشی آموزش و ارزشیابی، سال دهم، شماره ۳۸، ص ۱۵۱ تا ۱۷۳.
- تاکي، مسعود و دیگران (۱۳۸۵). ادبیات فارسی (۱) اول دبیرستان سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی چاپ دهم ثروت، منصور (۱۳۷۵). «سخن سردبیر»، ماهنامه ادبیات معاصر، سال اول شماره ۱
- دادکانی، محمد یاسین، کمان باز، علیرضا، (۱۳۹۷). بررسی مشکلات آموزشی درس ادبیات فارسی و دستور زبان فارسی در دوره متوسطه اول و دوم و رسیدن به راهکارهای مناسب جهت رفع این مشکلات، فصل نامه اورمزد، شماره ۴۲.
- زارع، بهمن (۱۳۷۸). پژوهشی اجمالی در زمینه ادبیات کودکان، تهران ، انتشارات شورای کتاب کودک
- سانتراک ، جان (۱۳۸۵). روانشناسی تربیتی ، ترجمه مرتضی امیدیان، یزد ، دانشگاه یزد، چاپ اول.
- عارفی، محبوبه (۱۳۹۶). بررسی عوامل موثر در افت تحصیلی (مردودی) دانش آموزان مقطع متوسطه نظری، شهر کرمان از دیدگاه دبیران و دانش آموزان (مردودین) پایان نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی آموزشی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان
- (گهتوئی، فرشاد-ملک محمدی، عارف و منصوریان، احسان-۱۳۹۸). جایگاه تکالیف درسی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، انتشارات جالیز، خراسان رضوی.
- مجیدی-۳۲ بهرام (۱۳۷۶). بررسی رابطه بین برخی از ویژگی های اجتماعی و اقتصادی خانواده با موفقیت و افت تحصیلی دانش آموزان سال سوم راهنمایی شهرستان میانه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
- مکی آل آقا، بدیع الزمان (۱۳۸۵). مهارت های معلمی در آموزش و پرورش هزاره سوم، انتشارات شهرآب - آینده سازان، تهران.
- مهر محمدی ، محمود (۱۳۸۱). علوم تربیتی ، ماهیت و قلمرو آن ، جمعی از نویسندگان زیر نظر علمی کاردان، تهران، انتشارات سمت.
- نادری، عزت الله ، سیف نراقی ، مریم (۱۳۹۳). روش های تحقیق و چگونگی ارزشیابی در علوم انسانی، انتشارات نور.
- نبوی، سید جمال الدین ، عسکریان، بهنام (۱۳۸۳). عوامل موثر بر یادگیری در بین دانشجویان دانشجوین آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران، مجله علمی پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی (۱) ۵۰-۴۱

Studying the reasons for student's academic failure in Persian Literature Less Study Students Students' Benth of the city of Saravan Mitra Sadeghipour

Affiliation : Master's graduate of Sistan and Baluchestan University, Persian language and literature,
Persian Secretary-General Secretary

Abstract

The purpose of the study was to investigate the reasons for the academic failure of the students of the tenth of the city of Saravan in the Persian Literature. The research method was descriptive correlational and to collect data from a response package questionnaire, which includes a 31-question questionnaire with a Likert spectrum (not related, low, high, very high). It's been used. This research includes all the students of the tenth-year students of Saravan, randomly selected by 285 people. The results of the research on the hypothesis of the lack of motivation caused the academic failure in the Persian Literature Lesson of the T value of 147/7; In the hypothesis of the failure in educational planning in the academic failure, students are T -088.8; In the hypothesis of social factors in the academic failure of students, the T value is 0.002; In the hypothesis of the school problems, the level of students is the amount of T-bad at 532/6; In the hypothesis of family problems in the academic failure, students are T-observed value of 8149; In the hypothesis of the procedure of the study, the study was a difference in the level of academic failure of the difference in T; In the hypothesis of specific problems of adolescence in the academic failure, students are T-obedient 617. From the results of the research, it can be concluded that the main reasons for the academic failure of the tenth students in the Persian Literature Lesson attracting and the unethrenance of these students is to learn this lesson, the lack of teacher's teacher of new methods, family problems, the unemployment of education in this field.

Keywords: Students base, tenth drop, Persian literature, teaching, teacher